

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради ЧОІППО
імені К.Д. Ушинського
№ 1 від 22.01.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ЧОІППО
імені К.Д. Ушинського
№11 від 26.01.2026

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти
(мовно-літературна освітня галузь)**

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ: ПРОФЕСІЙНА ПІДТРИМКА
ВЧИТЕЛІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

Чернігів – 2026

Розробники: Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського (**Молочко Світлана Рашитівна**, завідувач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського; **Коткова Людмила Іванівна**, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського, кандидат філологічних наук).

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти (ГХЗВ).

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 26.01.2026 до 26.01.2031 року.

Рецензенти:

Грона Наталія Вікторівна, викладач Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради, доцент кафедри української мови, літератури та журналістики Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, доктор педагогічних наук, доцент;

Мокрогуз Олександр Петрович, завідувач кафедри суспільних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського, кандидат педагогічних наук, доцент.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми «Сучасні підходи до навчання: професійна підтримка вчителів Нової української школи (мовно-літературна освітня галузь)» зумовлена гострою необхідністю надання комплексного методичного супроводу педагогам, які працюють над упровадженням нового Державного стандарту базової середньої освіти відповідно до положень Концепції «Нова українська школа». Ця потреба стає особливо відчутною на етапі переходу до циклу базового предметного навчання (7–9 класи), який є ключовим для формування світогляду учнів.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає оновлення професійної діяльності вчителя-філолога: застосування сучасних педагогічних технологій для розвитку компетентного мовця і читача, організацію навчання, спрямованого на практичне використання мовно-літературних знань, розвиток критичного мислення, дослідницьких умінь і самостійності учнів.

Окрім фундаментального володіння предметом, педагог має оперувати дієвим інструментарієм для діагностики та ефективного подолання освітніх втрат і розривів у навчанні, надання психологічної підтримки та створення безпечного емоційного простору для підлітків, які є найбільш вразливою віковою категорією в умовах сьогодення.

Окремої уваги та фахового вдосконалення потребує система оцінювання: вона має трансформуватися з інструменту контролю в прозору, критеріально обґрунтовану та зрозумілу систему, яка виконує передусім мотивувальну функцію та заохочує учнів до постійного поступу.

Перехід до НУШ вимагає зміни ролі вчителя – від «ретранслятора» до «фасилітатора», який розвиває критичне мислення та рефлексивні навички школярів, формуючи їхню автономність.

Програма підвищення кваліфікації є критично важливою для забезпечення професійного зростання вчителів, їхньої готовності ефективно працювати в умовах реформи НУШ та гарантувати високу якість мовно-літературної освіти, що відповідає викликам ХХІ століття.

Цільова група: учителі закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання, 7–9 класи).

Обсяг (тривалість): 30 год (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми:

Програма побудована за модульним принципом, що забезпечує гнучкість та логічну завершеність кожного окремого модуля.

Місце виконання програми: Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського.

Освітній процес здійснюється за умови формування групи чисельністю не менше 20 осіб.

Графік освітнього процесу складається відповідно до умов проведення занять у вільний від роботи час учасників навчання. Тривалість підвищення кваліфікації за цією програмою становить від одного до двох тижнів.

Програма поєднує теоретичне навчання з практичною діяльністю, передбачає виконання індивідуальних і групових завдань, опрацювання навчально-методичних матеріалів та підсумкове оцінювання результатів.

Викладацький склад, залучений до реалізації навчальних тем за програмою підвищення кваліфікації, відповідає Ліцензійним умовам упровадження освітньої діяльності у сфері післядипломної освіти. До викладання залучають фахівців мовно-літературної освітньої галузі, тренерів-педагогів Нової української школи.

Забезпечення розміщення програми на сайті: <https://choippo.edu.ua/>

Вибір форми організації освітнього процесу за Програмою залишається за суб'єктом підвищення кваліфікації та відповідно до запитів слухачів.

Теоретичний складник Програми може бути реалізований через інтерактивні лекції / відеолекції / вебіари / відеоконференції тощо. Практичний складник – через практикуми / навчальні тренінги / вебіари / майстер-класи тощо.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Навчальні заняття в синхронному режимі в умовах дистанційної форми навчання проводять з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій (ZOOM, GoogleMeet) з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводять у різних форматах за рішенням суб'єкта підвищення кваліфікації.

Мета підвищення кваліфікації – професійний розвиток і вдосконалення компетентностей педагогічних працівників мовно-літературної освітньої галузі щодо впровадження сучасних інноваційних підходів до організації освітнього процесу відповідно до вимог Концепції «Нової української школи» та Державного стандарту базової середньої освіти, спрямованих на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти та підвищення якості мовно-літературної грамотності, а також надання інструментів для професійної стійкості та розвитку.

Завдання підвищення кваліфікації:

- проаналізувати концептуальні засади та виклики впровадження реформи НУШ у другому циклі базової середньої освіти;
- удосконалити навички диференціювати та інтегрувати сучасні педагогічні підходи (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, середовищний) у щоденну практику вчителя-філолога;
- опанувати алгоритми проектування STEM-орієнтованих уроків мови і літератури, що забезпечують зв'язок із реальними життєвими процесами;

- сформулювати розуміння сутності компетентнісного підходу та вимог до формування компетентностей і наскрізних умінь учнів на уроках української мови, української літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів;
- розглянути особливості проблемного, проектного, кооперативного навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі;
- розглянути та опрацювати методики створення ситуацій, які потребують критичного мислення та креативного розв’язання проблем;
- розвинути професійну готовність до ефективного використання формульованого оцінювання як інструменту підтримки навчання та індивідуалізації освітнього процесу;
 - удосконалити вміння розробляти моделі змішаного та дистанційного навчання для мовно-літературної освітньої галузі, що зберігають високу залученість учнів через цифрові середовища;
 - відпрацювати методику створення «проблемних ситуацій» та розробки довготривалих проектів, що потребують кооперативної роботи учнів та розподілу ролей у групах;
- опанувати техніки розвитку критичного мислення (аналіз помилок, робота з маніпулятивною статистикою) та когнітивної гнучкості (пошук альтернативних способів розв’язання задач);
- навчитися трансформувати стандартні вправи з підручника / репродуктивні завдання в компетентнісно орієнтовані завдання, які мають життєвий контекст та вимагають прийняття рішень.
- упроваджувати в освітній процес інструменти розвитку суб’єктності учня та регулярної рефлексії (самоаналізу) результатів навчання;
- сформулювати навички організації ефективного зворотного зв’язку та створення сприятливого, безпечного освітнього середовища;
- розширити арсенал цифрових інструментів учителя-філолога.

Перелік компетентностей та результатів навчання, що вдосконалюватимуться:

- мовно-комунікативна (А1);
- предметно-методична (А2);
- інформаційно-цифрова (А3);
- оцінювально-аналітична (Г3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- сутнісних характеристик сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;
- стратегій освітнього поступу в 7 – 9 класах;
- ціннісних орієнтирів Нової української школи;
- спільних і відмінних рис проблемного й проектного навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі;
- умов ефективного перебігу кооперативного навчання;

- методів кооперативного навчання та формування колективної відповідальності;
- сутності та принципів діяльнісного підходу та інструментів його реалізації в освітньому процесі під час навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі;
- ознак поверхневого і глибинного навчання;
- стратегії розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості.

Уміння:

- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в НУШ;
- реалізовувати принципи, методи та різноманітні інструменти діяльнісного підходу в освітньому процесі в умовах очного, дистанційного й змішаного навчання;
- аналізувати, добирати та застосовувати компетентнісно орієнтовані завдання з мови і літератури;
- моделювати уроки української мови, української літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів за сценаріями проблемно-орієнтованого, проектного, кооперативного навчання;
- добирати ефективні методи формування колективної відповідальності, розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості;
- планувати навчальний проект;
- вирізняти ознаки поверхневого та глибинного навчання;
- створювати рефлексивне навчальне середовище;
- формувати навички інтерактивної взаємодії учасників освітнього процесу на уроках мови і літератури;
- удосконалювати методичну майстерність через проектування сучасного уроку української мови, української літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів на засадах діяльнісного підходу;
- вибирати та використовувати цифрові ресурси для створення навчально-методичних матеріалів, оцінювати їх ефективність відповідно до освітніх підходів і цілей.

Цінності та ставлення:

- готовність застосовувати сучасні підходи до навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів у НУШ;
- усвідомлення необхідності професійної мобільності й гнучкості;
- здатність планувати освітній процес під час навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі на засадах Концепції Нової української школи.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється на таких рівнях:

- формувальне оцінювання (поточне): проводять протягом навчання для моніторингу прогресу, надання зворотного зв'язку та корекції навчальної траєкторії; урахується активність педагогів (не лише присутність на занятті, а й залученість до спільної роботи (робота в секційних залах, участь у групових формах роботи, відповіді на питання));
- підсумкове оцінювання: проводять наприкінці Програми для визначення досягнутих результатів навчання.

Підтвердження результатів навчання відбувається за умови участі (75% часу) в онлайн-заняттях та проходження підсумкового тестування (30 завдань) та отримання 70% правильних відповідей під час їх виконання.

Інструменти оцінювання: тестові завдання за темами модулів – запитання / завдання для перевірки сформованих / удосконалених компетентностей.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації.

За результатами успішного завершення навчання за Програмою слухачі отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації на 30 годин (1 кредит ЄКТС) відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.2019 р. № 800.

Вартість. Вартість обраховується згідно з вимогами чинного законодавства і становить 950 грн з одного слухача (кількість учасників підвищення кваліфікації в одній групі не менше 20 осіб).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програму розроблено з урахуванням компетентнісного, діяльнісного, аксіологічного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів відповідно до професійних потреб та рівня підготовки слухачів.

Передбачено проведення лекційних, практичних, семінарських занять та підсумкової конференції. Вибір форм організації освітнього процесу, методів і засобів навчання здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації для досягнення очікуваних результатів навчання, визначених Програмою.

Під час навчання використовуються індивідуальні, парні, групові та колективні форми організації навчальних занять. Теоретичні заняття можуть бути проведені у формі лекцій (активізованих, проблемно-оглядових, з елементами рольової гри, лекцій-диспутів). Акцентовано на практичній складовій засвоєння змісту: заняттях у формі дискусії, навчальних тренінгах, роботі з дидактичними матеріалами, моделюванні видів навчальної діяльності з учнями / ученицями тощо.

Програмою передбачені підсумкові заходи щодо результатів підвищення кваліфікації учасників. На завершальному етапі для оцінювання результатів навчання за Програмою підвищення кваліфікації слухачі складають підсумковий тест (Google-форма).

Програма містить два модулі. Час, відведений на засвоєння змісту Програми, складає 30 годин. Розподіл годин за видами діяльності має орієнтовний характер; послідовність і кількість годин на вивчення окремих тем може змінюватися в межах часу, передбаченого Програмою. У навчально-тематичні плани освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти можуть бути включені додаткові змістовні теми за рахунок скорочення обсягу годин певних змістовних модулів, із урахуванням пропозицій та побажань осіб, яким заклад надає освітні послуги.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 30 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 30. Прохідний бал – 21 (70%).

Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, із них: 14 годин— лекційні заняття, 14 годин — практична робота, 2 години — контрольні заходи (підсумкова конференція).

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ					
Тема 1.1. Сучасні педагогічні підходи в Новій українській школі як стратегія навчання: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, середовищний.	2	2	-	-	4
Тема 1.2. Зміна пріоритетів в навчанні предметів мовно-літературної освітньої галузі: від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Моделювання освітнього процесу та зміна ціннісних пріоритетів. STEM-орієнтований підхід у навчанні мови і літератури.	2	4	-	-	6
Тема 1.3. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.	1	1	-	-	2
Разом за модулем	5	7	-	-	12
МОДУЛЬ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ТЕХНОЛОГІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ					
Тема 2.1. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчання.	2	2	-	-	4
Тема 2.2. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.	2	2	-	-	4
Тема 2.3. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення і когнітивної гнучкості на уроках української мови і літератури, зарубіжної літератури.	2	-	-	-	2
Тема 2.4. Компетентісно орієнтовані завдання з мови і літератури як умова реалізації компетентісного підходу до навчання. Конструювання компетентісно орієнтованих	2	2	-	-	4

завдань.					
Тема 2.5. Практична зорієнтованість навчання мови і літератури. Суб'єктність та рефлексія в освітньому процесі.	-	2	-	-	2
Разом за модулем	8	8	-	-	16
Підсумкові заходи					
Підсумкова конференція. Виконання підсумкового тесту. Тематична дискусія.	-	-	-	2	2
УСЬОГО	14	14	-	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Тема 1.1. Сучасні педагогічні підходи в Новій українській школі як стратегія навчання: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний, середовищний.

Педагогічний підхід як стратегічна основа організації освітнього процесу, що визначає цілі, зміст, методи, форми та прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісного орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів. Компетентнісний підхід: знання як інструмент практичної дії та життєвої самореалізації. Діяльнісний підхід: акцент на навчанні через активну діяльність і набуття досвіду. Особистісно орієнтований підхід: цінність індивідуальності учня та його освітніх потреб. Принцип дитиноцентризму. Інтегративний підхід: формування цілісної картини світу через міжпредметні зв'язки. Середовищний підхід: освітній простір як чинник розвитку особистості.

Тема 1.2. Зміна пріоритетів в навчанні предметів мовно-літературної освітньої галузі: від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Моделювання освітнього процесу та зміна ціннісних пріоритетів. STEM-орієнтований підхід у навчанні мови і літератури.

Трансформація освітньої парадигми: від знаннєвої моделі до компетентнісної. Розвиток компетентного мовця і читача – мета мовно-літературної освітньої галузі в контексті Нової української школи. Міждисциплінарність як ресурс розвитку. Упровадження діяльнісних методів навчання (проектів, кейсів, дискусій); формування навичок співпраці,

рефлексії та самооцінювання. Оновлення підходів до оцінювання. Використання міжпредметних зв'язків. Теоретичні та практичні засади міжпредметної інтеграції як засобу формування цілісної картини світу в учнів.

Сутність STEM-орієнтованого підходу та його адаптація до гуманітарних дисциплін. Використання цифрових інструментів. Лінгвістичні дослідження (аналіз текстових корпусів, статистика мовних явищ). Інфографіка як форма представлення мовних даних. Робота з алгоритмами (структура тексту, синтаксичні моделі).

Інтеграція сучасних цифрових сервісів у практику вчителя-філолога: огляд ефективних онлайн-платформ, електронних словників, інструментів візуалізації та інтерактивної взаємодії для уроків мови й літератури.

Тема 1.3. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.

Сучасний освітній процес як система ціннісно орієнтованої взаємодії. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного та середовищного підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання. Роль учителя як фасилітатора освітнього процесу.

Застосування методології дизайн-мислення в освіті: етапи емпатії, фокусування, генерації ідей та тестування нових форматів. Відхід від шаблонної структури уроку на користь гнучких сценаріїв: перевернутий клас, ротація станцій, кейс-технології, сторітелінг. Створення авторського методичного портфоліо («конструктора уроків»), комбінування різних інструментів та методик залежно від навчальної мети та особливостей учнівського колективу.

Цифрові технології педагогічної діяльності. Використання цифрових інструментів під час вивчення предметів мовно-літературної освітньої галузі в Новій українській школі. Використання цифрових інструментів під час вивчення української мови і літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів у Новій українській школі (Geogebra, Desmos, платформи для створення інтерактивних завдань). Цифрові інструменти для оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії навчання.

МОДУЛЬ 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ТЕХНОЛОГІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Тема 2.1. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчання.

Сутність, механізм, освітні інструменти проблемного навчання. Переваги проектного навчання, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчання.

Кейс-технологія як дієвий метод реалізації проблемного навчання.

Проектне навчання як технологія для формування компетентних мовців і читачів. Класифікація типів проектів, що можуть бути реалізовані на уроках словесності: дослідницькі (лінгвістичні розвідки, літературне краєзнавство), творчі (інсценізації, створення буктрейлерів, літературних подкастів), ігрові та соціально орієнтовані. Покроковий алгоритм реалізації навчального проекту: від генерації ідеї та формулювання проблемного питання («Виклик») до планування, пошуку інформації, створення продукту, його публічної презентації та рефлексії. Трансформація ролі вчителя в проектній діяльності.

Прикладні мовно-літературні проекти. Огляд інструментів для візуалізації результатів проектів (Canva); для створення групових досліджень (Desmos Classroom).

Тема 2.2. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Теоретичні засади кооперативного навчання як технології діяльнісного та компетентнісного підходів. Переваги кооперативної взаємодії для розвитку комунікативних і соціальних компетентностей. Принципи організації групової роботи: позитивна взаємозалежність, індивідуальна відповідальність, рівна участь, рефлексія. Методи кооперативного навчання: «Акваріум», «Мозаїка», «Подумай — обговори в парі — поділися», «Коло ідей», «Спільний проект», «Дебати», «Дискусія». Стратегії кооперації в класі. Розвиток культури діалогу та партнерства.

Тема 2.3 Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення і когнітивної гнучкості на уроках української мови і літератури, зарубіжної літератури.

Поняття глибинного навчання як стратегії осмисленого засвоєння знань: від поверхневого відтворення – до аналізу, інтерпретації та перенесення знань у нові ситуації.

Технології розвитку критичного мислення як наскрізного вміння в системі ключових компетентностей та когнітивної гнучкості як фундамента глибинного навчання. Методи активізації пізнавальної діяльності та інструменти розвитку критичного мислення здобувачів освіти в циклі базового предметного навчання (7–9 класи) («Лупа», «Дзеркало», «Ваги» тощо).

Тема 2.4. Компетентнісно орієнтовані завдання з мови і літератури як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Конструювання компетентнісно орієнтованих завдань.

Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Відмінність репродуктивних завдань від компетентнісно орієнтованих. Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань. Перетворення теоретичного матеріалу в практико-орієнтовані кейси, що базуються на реальних життєвих ситуаціях та викликах. Конструювання компетентнісно орієнтованих завдань.

Мистецький контекст як освітній ресурс у системі компетентнісно зорієнтованих завдань, інтеграції предметних знань із особистісним досвідом учнів. Формування читацької компетентності, розуміння та інтерпретація одиничних і множинних текстів (за PISA).

Тема 2.5. Практична зорієнтованість навчання мови і літератури. Суб'єктність та рефлексія в освітньому процесі.

Суб'єкт-суб'єктна взаємодія під час навчання мови і літератури як основа освітнього процесу в НУШ. Нові ролі вчителя (фасилітатор, ментор, тьютор, коуч, партнер, новатор). Інструменти включення учня в освітній процес як активного суб'єкта (інтерпретатора, дослідника, співрозмовника, автора, критика). Рефлексія як механізм розвитку суб'єктності. Рефлексивність навчання. Реалізація рефлексії в мовно-літературній освітній галузі через аналіз власної аргументації, самооцінювання письмових робіт,

читацьку рефлексію, рефлексивні есе, обговорення власних інтерпретацій. Освітні результати суб'єктно-рефлексивного підходу в НУШ.

ПІДСУМКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Підбиття підсумків підвищення кваліфікації.

Презентація та захист підсумкових творчих напрацювань слухачів (методичних кейсів, розроблених систем оцінювання, сценаріїв інтегрованих уроків або адаптованих матеріалів для учнів з ООП), створених протягом навчання. Організація обміну досвідом у форматі «вільного мікрофону», «педагогічного ярмарку» або «світового кафе» для обговорення кращих практик та отримання конструктивного зворотного зв'язку від колег і тренерів.

Здійснення глибокої рефлексії здобутого досвіду: проведення вихідного діагностування, порівняння очікувань із реальними результатами навчання, самоаналіз динаміки розвитку компетентностей. Стратегічне планування подальшого безперервного саморозвитку: проектування індивідуальної освітньої траєкторії на міжкурсний період, визначення пріоритетних напрямів самоосвіти, вибір актуальних ресурсів та форм мережевої взаємодії у професійних спільнотах учителів-словесників.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Тема 1.1.

1. Завдання «Сучасні підходи в освітньому процесі»
(прикладні завдання з української мови та літератури, зарубіжної літератури).

✓ *Компетентнісний підхід.*

- Трансформувати традиційне репродуктивне завдання в компетентнісно орієнтоване.

Репродуктивне	Компетентнісно орієнтоване
Дати визначення жанру соціально-побутова поема.	Доведіть, що твір «Катерина» Т. Шевченка за жанром соціально-побутова поема.
Виписати художні засоби з поезії та визначити їх вид.	Підготуйте допис для літературного блогу «Чому ця поезія актуальна сьогодні?», пояснивши, як художні засоби допомагають автору передати головну ідею. Додайте власний приклад або паралель із сучасною культурою.

Визначити стиль запропонованого тексту	Створити інформаційний текст (оголошення, пост у соцмережі, звернення), обравши доречний стиль і аргументувавши свій вибір.
--	---

– Проаналізувати модельну навчальну програму з української мови / української літератури / зарубіжної літератури / інтегрованого курсу та навести приклади тем, які дозволяють реалізувати не лише мовну, а й громадянську, цифрову та екологічну компетентності.

– Розробити систему компетентнісно орієнтованих завдань до одного з розділів (наприклад, «Фонетика» або «Творчість шістдесятників»), спрямованих на розвиток життєвих навичок.

– Скласти власні приклади навчальних ситуацій (на основі медіатекстів), що сприяють розвитку критичного мислення та формуванню національної ідентичності.

✓ *Діяльнісний підхід.*

Дослідницькі завдання:

- Розробити план-конспект фрагмента уроку української мови із застосуванням стратегій діяльнісного навчання (дослідження мовного явища, лінгвістичний експеримент).
- Дослідити мовні особливості сучасного медіатексту (заголовки новин, рекламні слогани): які мовні засоби впливають на читача?
- Провести мінідослідження «Еволюція образу героя» (порівняти героя класичного та сучасного літературного твору).
- Дослідити мовлення персонажа: як лексика й синтаксис розкривають характер?
- Навести приклади багаторівневих інструкцій для написання есе або творчого проєкту.

✓ *Особистісно орієнтований підхід.*

Диференціація завдань (вибір формату підсумкової роботи після вивчення літературного твору):

- написати есе;
- створити буктрейлер;
- підготувати інтерв'ю з героєм;
- намалювати ментальну карту образу;
- записати подкаст-рефлексію.

✓ *Інтегративний підхід* (може бути реалізований під час опанування інтегрованих курсів (мовно-літературного, літературного (українська і зарубіжна літератури)).

Завдання: створити дизайн інтегрованого уроку:

- «Українська література (зарубіжна література) + Історія»

Проблема: Як історична епоха формує світогляд літературного героя?

- «Українська мова + Мистецтво»; «Українська література + Мистецтво», «Зарубіжна література + Мистецтво».

Проблема: Як слово й візуальний (слуховий образ) створюють спільний зміст?

✓ *Середовищний підхід.*

Питання для аналізу:

- Як змінити простір кабінету української мови та літератури, щоб він сприяв діалогу та співпраці? (Зони для групової роботи, читацький куточок, виставка учнівських робіт, простір для дискусій).

- Яку роль відіграють цифрові інструменти (спільні документи, онлайн-дошки, блоги, інтерактивні платформи) у формуванні мовленнєвого середовища?

- Як організувати «простір тексту» так, щоб учень міг взаємодіяти з ним (маркування, коментарі, стікери, читацький щоденник)?

Тема 1.2.

1. Проєктування STEM-елементів.

Завдання: укласти інтегроване завдання з мовно-літературної галузі із залученням STEM-компонента.

- «Українська література / Зарубіжна література + Наука» (дослідити наукові факти, які лежать в основі художнього твору (природні явища, історичні події, психологічні аспекти).

- «Українська література / Зарубіжна література + Технології» (проаналізувати мову соціальних мереж: створити мінідослідження частоти вживання сленгу, емодзі, англізмів).

2. *Робота в групах:* створення «Мовно-літературного STEM-кейсу» – міжпредметного мініпроєкту з проблеми «Як змінюється комунікація в цифрову епоху?» (мовний аналіз; статистичні дані; створення власного медіапродукту; презентація результатів).

3. Технологічний аналіз персонажів літературного твору.

4. Створення кіберперсонажів.

5. Технологічний аналіз історичних контекстів.

6. Дослідження «майбутнього» в літературі.

Тема 1.3.

1. Моделювання уроків у різних форматах навчання.

Очне навчання: спроектувати урок із груповою роботою, дискусією та рефлексією.

Дистанційне навчання: перебудувати той самий урок, використавши онлайн-дошку; спільні документи; відеокоментарі; асинхронну дискусію.

Змішане навчання: розподілити діяльність (теоретичний блок – самостійно онлайн); обговорення та практика (аудиторно); рефлексія – в електронному портфолію).

Завдання для груп: порівняти, що змінюється і що залишається незмінним у логіці особистісної орієнтації.

2. Рефлексивна вправа «Переосмислення ролі вчителя і учня».

Слухачі письмово відповідають на питання:

-Які підходи вже реалізують?

-Який підхід потребує посилення?

-Як змінюється моя роль у дистанційному форматі?

-Що означає «особистість у центрі» саме на моєму уроці?

- Прокоментуйте вислів «Потрібно не опуститися, а піднятися до рівня дитини».

3. Перевернутий клас.

4. Ротація станцій.

5. Сторітелінг.

6. Створення авторського методичного портфолію («конструктора уроків»), комбінування різних інструментів та методик залежно від навчальної мети та особливостей учнівського колективу.

Тема 2.1.

1. Моделювання проблемної ситуації.

Завдання: сконструювати фрагмент уроку з використанням механізму проблемного навчання (створення інтелектуальної суперечності; висунення гіпотези; пошук аргументів у тексті; формулювання висновків; рефлексія).

Наприклад, учням пропонуємо суперечливу цитату героя. Завдання – довести або спростувати її правильність, спираючись на текст.

Створити банк інструментів: проблемні запитання; кейси; дискусії; дебати; «Сократівський діалог»; аналіз альтернативних інтерпретацій.

Презентація прикладів із власної практики.

2. Створення мініпроектів: дослідницьких (лінгвістичні розвідки, літературне краєзнавство), творчих (інсценізації, створення буктрейлерів, літературних подкастів), ігрових та соціально орієнтованих. Приклади: «Мова соціальних мереж: між нормою й творчістю», «Імена в назвах

вулиць», «Герой ХХІ століття: літературний і реальний», «Літературна мапа мого міста».

3. Практична рефлексія.

Питання для обговорення:

- Коли доцільніше застосувати проблемне навчання?
- Коли ефективніше працює проєкт?
- Чи можна поєднувати ці технології?
- Як вони змінюють роль учителя?

Тема 2.2.

1. Інтерактивна вправа «Метод у дії» (із застосуванням методів кооперативного навчання).

Завдання: спроектувати фрагмент уроку української мови або літератури з використанням одного з методів: «Мозаїка» «Акваріум», «Коло ідей», «Ротаційні трійки».

2. Практикум: конструювання ролей у групі.

Завдання: створити набір ролей для уроку мови / літератури: модератор дискусії; текстолог (працює з цитатами); лексикограф (працює зі словниками); аналітик; тайм-менеджер; спікер; рефлексор.

3. Вибір стратегії кооперації для різних форматів навчання:

очне (робота в малих групах; дискусія; дебати; спільне створення ментальної карти);

дистанційне (спільне виконання завдань на онлайн-дошці, робота в онлайн-кімнатах; спільні документи; коментування тексту);

змішане (підготування матеріалу онлайн; дискусія в класі; електронна рефлексія, спілкування на форумі, у чатах).

Завдання: перебудувати один урок для трьох форматів.

Тема 2.3. Завдання на розвиток критичного мислення і когнітивної гнучкості на уроках української мови і літератури, зарубіжної літератури:

- постановка проблемних і відкритих запитань;
- метод «товсті й тонкі запитання»;
- стратегія «INSERT»;
- «Факт чи судження?» (робота з медіатекстами);
- дискусійні формати;
- «Дві позиції — один текст»;
- аналіз різних інтерпретацій тексту;
- аналіз множинних текстів;
- «Постав запитання авторів!»;

- робота з альтернативними джерелами інформації;
- «Логічні пастки»;
- формування аргументованої позиції;
- «Теза – аргумент – приклад – висновок»;
- «Зміни перспективу» (на емпатію і гнучкість мислення);
- «Рейтинг аргументів».

Тема 2.4.

1. Аналіз структури компетентнісного завдання. Учасники отримують приклад завдання та визначають його складники (проблемна ситуація; практичний контекст; діяльнісний компонент; очікуваний продукт; критерії оцінювання; рефлексія).

2. До одного компетентнісного завдання розробити три рівні виконання: базовий — структурований шаблон; достатній — часткова самостійність; високий — творчий формат, власна позиція.

3. До одного компетентнісного завдання розробити три рівні виконання: (базовий – структурований шаблон; достатній – часткова самостійність; високий – творчий формат, власна позиція).

4. Трансформувати репродуктивне завдання в компетентнісно орієнтоване.

5. Аналіз текстів міжнародного дослідження PISA (формування читацької компетентності).

6. Вправа на міжмистецьку взаємодію «Щоб слово зазвучало, а музика заговорила» (аналіз літературного твору крізь призму музичного мистецтва).

Тема 2.5. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя й учнів під час

- інтерпретації художнього тексту;
- створення власних висловлень;
- участі в дискусії;
- аналізу мовних явищ;
- роботи з медіатекстами.

Завдання:

- «Тренажер суб'єктності»;
- дослідження медіатекстів, оголошень;
- гра «ловить мовленнєві мухи»;
- створення власного тексту;
- створення роликів на актуальні теми;
- аргументований діалог;

- складання фанфіків, їх презентація;
- переосмислення прочитаного;
- вибір мовних засобів відповідно до комунікативної мети;
- створення матриці оцінювання для авторського завдання;
- написання короткого обґрунтування, які саме ключові компетентності розвиває створене вами завдання (рефлексія).

Загальні критерії для оцінювання практичних завдань

<i>Критерій</i>	<i>Компоненти</i>
Розуміння змісту та навчального завдання	правильність розуміння теми й інструкції, повнота розкриття проблеми; доречність використаної інформації; здатність виділяти головне.
Аналітичність і критичність мислення	уміння аналізувати інформацію; установлення причиново-наслідкових зв'язків; порівняння, узагальнення; формування власної позиції; використання доказів.
Комунікативна компетентність	логічність і послідовність висловлювання; аргументованість; чіткість формулювань; культура мовлення; уміння слухати та взаємодіяти (у групових завданнях).
Мовна грамотність	дотримання орфографічних, пунктуаційних, граматичних норм; точність слововживання; доречність стилістичних засобів; багатство мовлення.
Творчий підхід, самостійність	оригінальність ідей; самостійність виконання; творчий підхід до виконання; нестандартність підходів; здатність застосовувати знання в нових ситуаціях.
Медіа- та інформаційна грамотність	критичне ставлення до джерел; перевірка достовірності інформації; етичність використання матеріалів; усвідомлення впливу інформації.

Рефлексія та самооцінювання	усвідомлення труднощів і досягнень; готовність удосконалювати роботу; уміння планувати подальші кроки; здатність оцінити власний результат.
Співпраця	активність у груповій роботі; відповідальність за виконання ролі; дотримання правил взаємодії; конструктивність у розв'язанні проблем.
<i>Універсальна критеріальна шкала</i>	
<i>Рівень</i>	<i>Характеристика виконання</i>
Високий	Повне, глибоке, аргументоване виконання; самостійність; творчість
Достатній	Загалом правильне виконання з незначними недоліками
Середній	Часткове виконання; поверхове розкриття; помилки
Початковий	Фрагментарне виконання; значні труднощі

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.09.2025).
2. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.01.2026).
3. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 – Режим <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#> (дата URL: звернення: 15.12.2025).
4. Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 № 1120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1120729-24#Text> (дата звернення: 10.08.2025).
5. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки: Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.08.2025 №1163. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh->

[haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky](#) (дата звернення: 10.09.2025).

6. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників: Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.09.2022 № 805. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> (дата звернення: 03.09.2025).

7. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 03.09.2025).

8. Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» : рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 07.06.2025 № 122. URL: <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf> (дата звернення: 26.11.2025).

9. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1093729-24#Text> (дата звернення: 11.12.2025).

10. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році : лист Міністерства освіти і науки України від 13.08.2025 № 1/16828-25. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodo-vykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi> (дата звернення: 15.10.2025).

11. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.12.2026).

12. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.12.2026).

13. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. Дата оновлення: 22.08.2018. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.11.2025).

Основна література

1. Богосвятська А.-М. Педагогічний інструментарій учителя зарубіжної літератури. *Зарубіжна література в школах України*. 2016. №6. С. 12-20.
2. Головка М.В. Проблема діагностики та компенсації освітніх втрат здобувачів загальної середньої освіти. Режим доступу: URL: https://lib.iitta.gov.ua/738642/1/Holovko_Rekom_5-6_2023.pdf (дата звернення: 15.08.2025).
3. Грона Н, Семенов О. Штучний інтелект у мовній підготовці майбутніх вчителів: можливості та виклики. *Слобожанський науковий вісник*. Серія: Філологія, випуск 9, 2025. С.128-135
4. Грона Н., Семенов О. Культуромовна особистість крізь призму української літератури: прикладні аспекти в контексті інфомедійної грамотності Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки», Вип. 3, 2024. С. 1-8
5. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ленвіт, 2000.
6. Коткова Л.І. Стилізація як засіб розвитку літературної компетентності учнів 9-11 класів. *Літературна освіта*. № 4. 2025. С. 21–26.
7. Коткова Л.І. Листи, що оживають: Як сучасно подати біографію письменника. Вид-во «Ранок». 2025. 160 с.
8. Методика викладання мови в середніх освітніх закладах / за ред. М.І. Пентиліук. К.: 2004.
9. Мистецтво оцінювання в НУШ / Терещенко В., Панченков А., Алгольм М., Лінник О. URL: <https://nushub.org.ua/resource/posibnyk-mystetstvo-otsinyuvannya-v-nush/> (дата звернення: 17.11.2025).
10. Молочко С.Р. Мовно-літературна освітня галузь. «Методичний курсор». *Педагогічні обрії*. 2025. №4–5 (139–140). С. 52–55.
11. Модельні навчальні програми для 5–9 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> (дата звернення: 10.12.2025).
12. Наукові основи методики літератури: Навч.-метод. посібник / За ред. проф. Н. Й. Волошиної. К.: Ленвіт, 2002. 344 с.
13. Оцінювання навчальних досягнень учнів URL: <https://osvita.ua/school/estimation/89059/> (дата звернення: 25.10.2025).
14. Платформа «Всеукраїнська школа онлайн». URL: <https://lms.e-school.net.ua/> (дата звернення: 15.08.2025).
15. Пометун О. Як розвивати критичне мислення в учнів (з прикладом уроку) URL: <https://nus.org.ua/2017/09/12/krytychne-myslennya-2/> (дата звернення: 25.08.2025).

16. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. К.: Академія, 2012. 312 с.
17. Топузов О. М., Головка М. В., Локшина О. І. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-5-13> (дата звернення: 26.11.2025).

Додаткова література

1. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання [Електронне видання]. Київ : Український центр оцінювання якості освіти, 2023. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf (дата звернення: 15.12.2025).
2. Грона Н. В. Спецкурс «Компетентнісний підхід до розвитку гнучких умінь (SOFT SKILLS) під час вивчення української мови і літератури у післядипломній освіті педагогів». Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Реалізація в дошкільній та початковій освіті (15 вересня 2022 року кафедра дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка).
3. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2023/2024 навчальному році [Електронне видання]. Державна служба якості освіти України, 2024. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovidoslidzhennya/opituvannya-doslidzhennya-vivchennya-za-2024/> (дата звернення: 17.11.2025).
4. Дячок С. О. Урок світової літератури і комп'ютер. 5-11 класи. Тернопіль: Мандрівець, 2011.168с.
5. Електронна бібліотека: сайт ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». URL: <https://lib.imzo.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2025).
6. Коткова Л., Циганок Г. Вплив воєнного часу на мовну ідентичність українців. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. № 84. Том 2. С. 184–192.
7. Коткова Л. Мовні таємниці: досліджуємо втрачені й віднайдені скарби. *Українська мова і література*. № 84. 2025. С. 26–35.
8. Малихін О. В., Арістова Н. О., Шпарик О. М. Використання позитивного досвіду організації освітнього процесу в країнах ЄС в умовах непрогнозованих глобальних впливів у системі національної освіти України : методичні рекомендації [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 80 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-617-8124-25-0-2021-70> (дата звернення: 26.11.2025).
9. Малихін О. В., Арістова Н. О., Шпарик О. М. Мінімізація освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану: змішане навчання. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 68–76. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-68-76> (дата звернення: 26.11.2025).

10. Матюшкіна Т.П. Використання компетентнісно зорієнтованих завдань як засіб активізації читацької діяльності учнів. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання. 15 травня 2020 р.: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної конференції/ за заг. ред. Т.О.Яценко. Інститут педагогіки НАПН України. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020. С.91-97.
11. Медіаосвіта в Державному стандарті базової середньої освіти (5-6 класи) : навч.-метод. посіб. / О.П. Мокрогуз та ін. 2022. 63 с. Режим доступу: URL: <https://www.aup.com.ua/mediaosvita-v-derzhavnomu-standarti-b/> (дата звернення: 15.12.2025).
12. Мірошниченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів. К.: Ленвіт, 2000. 240 с.
13. Молочко С. Р. Компетентнісно зорієнтовані завдання з української мови і літератури як засіб формування предметних і ключових компетентностей здобувачів освіти. *Мова й література в контексті модернізації освітнього середовища: актуальні питання, стратегії та лінгводидактичні інструменти.: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів* (м. Чернігів, 21–22 лютого 2025 р.)). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. 380 с. С. 177–185.
14. Молочко С., Коткова Л., Матюшкіна Т., Косінова О. Реалізація концепту національно-патріотичного виховання в межах освітніх галузей. Мовно-літературна освітня галузь. *НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ: практичні орієнтири для педагогів. Освітньо-виховний концепт утвердження національної та громадянської ідентичності в Чернігівській області*. Чернігів. 2025. 106 с. С. 69–82.
15. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ленвіт, 2000. 384 с.
16. Пультер С. О., Лісовський А. М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир: Полісся, 2000. 163 с.
17. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах: Навч. посіб. для студентів-філологів. К.: Ленвіт, 2011.
18. Куцевол О.М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія): Навчальний посібник. К.: Освіта, 2009.
19. Тест: чи знаєте ви новий український правопис? Режим доступу: URL: <https://osvita.ua/news/lifelonglearn/77462/> (дата звернення: 28.12.2025).